

Programma 2 Ruimte en wonen

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het programma ligt grotendeels op koers. De maatschappelijke opgaven doen beroep op de beperkte ruimte in Brabant. Samen met een breed netwerk van partners werken we als provincie in opdracht van het Rijk aan het ruimtelijk voorstel van Brabant. Een integraal aanbod dat laat zien hoe we als Brabant de opgaven van het Rijk verbinden aan onze Brabantse ambities, wat daarin mogelijk en haalbaar is en welke keuzes daarvoor gemaakt moeten worden. Het ruimtelijke voorstel, voorzien in oktober 2023, zal eind dit jaar leiden tot een ruimtelijk arrangement met daarin afspraken tussen Rijk en provincie (zie statenmededeling voortgang ruimtelijk voorstel).

Naast de opgave in het landelijk gebied, de klimaat en energieopgave is ook de verstedelijkingsopgave een belangrijk onderdeel van de ruimtelijke puzzel. Op dit moment wordt gewerkt aan het ontwikkelperspectief en de 1e uitvoeringsafspraken NOVEX Stedelijk Brabant. In het BO-Leefomgeving van 13 juni 2023 is ingestemd met het eindconcept van het ontwikkelperspectief. Partijen pakken nu de uitvoering op in gezamenlijke uitvoeringsagenda's van provincie, Rijk, waterschappen en stedelijke regio's (zie statenmededeling Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant). Samen met gemeente en Rijk uitvoering gegeven aan concrete gebiedsopgaves zoals Eindhoven XL en 't Zoet in Breda, maar ook aan de ontwikkeling van gebieden in andere gemeenten. Zo hebben Moerkdijk, Waalwijk, Oss en Tilburg een bijdrage vanuit het Rijk gekregen voor de versnelling van de realisatie van in totaal 2.452 woningen. We geven uitvoering aan de in maart afgesloten regionale woondeals. In deze regionale woondeals is door GS samen met gemeenten, Rijk en andere partijen de provinciale woningbouwopgave vertaald naar concrete locaties en afspraken over de versnelde uitvoering van de woningbouw. Ook ondersteunen we gemeenten via de regeling Flexpool wonen met als doel om woningbouwplannen sneller te kunnen verwerken. Tevens ondersteunen we initiatieven voor collectieve woonvormen en zetten we in op het realiseren van flexwoningen. Ondanks de inspanningen blijft de opgaven onverminderd groot en zal voor 2023 de gewenste toename van het woningaanbod helaas niet gehaald worden.

Ten aanzien van werklocaties wordt gewerkt aan de verduurzaming van bedrijventerreinen via het project Grote Oogst. Inmiddels zijn voor 12 bedrijfsterreinen plannen van aanpak opgesteld. Onze inzet is om op basis van de ervaringen bij de betrokken bedrijfsterreinen de inzet op verduurzaming verder verbreden naar meer bedrijventerreinen. Ook heeft aanpassing van de interim gegevensverordening plaatsgevonden om de ontwikkeling van grootschalige logistiek op ongewenste locaties te beperken (zie Statenvoorstel PS 27/23).

De onherroepelijke uitspraak door de RvS over de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) wordt niet eerder dan oktober verwacht. De besluitvorming over het vervolg naar aanleiding van deze uitspraak wordt voorgelegd aan de Staten. De middelen voor GOL worden op dit moment doorgeschoven (zie memo gedeputeerde).

Tot slot is na opwerking in 2022 het Beleidskader Leefomgeving aangeboden aan PS en is door GS het ontwerp beleidskader Wonen en Werken vastgesteld. De vaststelling van beide beleidskaders is voorzien in de tweede helft 2023.

De uitvoering van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 1.0 (BOS) gaat onverminderd verder, en vraagt dat we steeds blijven inspelen op een aantal onzekerheden die verbonden zijn aan de landelijke beleidsontwikkeling. Zo wordt er vanuit het staande stikstofbeleid actief bijgedragen aan de beleidsontwikkeling die plaatsvindt naar aanleiding van de bevindingen uit de natuurdoelanalyses, die aantonen dat huidige beleidsinzet niet voldoende is. Deze beleidsinzet wordt (mede) verankerd in het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Het gaat hierbij juist ook om daadwerkelijke depositieverlaging.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van omgevingskwaliteit

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- Werkend stelsel om wettelijke taken, zoals beoordeling van ruimtelijke plannen, onder de Omgevingswet uit te kunnen voeren.

Kwaliteit (indicator)

Wat gaan we daarvoor doen?

Begeleiden en beoordelen van initiatieven met ruimtelijke impact

Afgelopen jaar zagen we een toenemende stroom aan ruimtelijke initiatieven op ons afkomen. De verwachting is dat dit aantal ook in verder 2023 zal toenemen. We zetten daarbij in op maatwerk en vernieuwing in lijn met de nieuwe omgevingswet. Overleg over deze plannen vindt daarmee bij voorkeur in een vroegtijdig stadium plaats, in de fase van ideevorming.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Uitvoering geven aan nieuwe Omgevingswet

Op 1 januari 2023 wordt naar verwachting de nieuwe omgevingswet van kracht en is 2023 daarmee het eerste jaar waarin we gaan werken op basis van de nieuwe wet. Hierbij zetten we gebiedsgericht netwerkteams in, om de processen rondom en het werken met de nieuwe wet zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2023 is dit nog niet zeker vanwege nog te nemen besluit door de Eerste Kamer. Mocht de inwerkingtreding alsnog uitgesteld worden dan kunnen we, op basis van de anticiperende acties die hierop in 2022 zijn uitgevoerd, alsnog de ruimtelijke en milieuvergunningsprocedures door laten lopen op basis van onze de wet- en regelgeving.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De invoering is verder uitgesteld tot 1 januari 2024.

Uitvoering geven aan verstedelijkingsstrategie en vaststellen verstedelijkingsakkoorden

In het najaar 2022 is in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) de Verstedelijkingsstrategie vastgesteld. Ook is in 2022 het eerste, daarvan afgeleide verstedelijkingsakkoord regio Eindhoven vastgesteld. Hierbij hebben Rijk, Provincie, regio, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over de realisatie van de strategie voor de regio Eindhoven. In 2023 verwachten we de overige drie verstedelijkingsakkoorden voor de overige regio's vast te stellen.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De oorspronkelijke prestatie 'uitvoering verstedelijkingsstrategie en vaststellen verstedelijkingsakkoorden' is aangepast op basis van de meest recente ontwikkelingen. De essentie van de prestaties blijft hetzelfde en loopt conform planning.

Participeren in 10 tot 12 stedelijke transformaties

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Faciliteren transformatie landelijk gebied

We continueren de regeling VAB Impuls waarmee we eigenaren van leegstaande agrarische bedrijven begeleiden in de sloop of herbestemming van hun locatie om onder andere ondermijning tegen te gaan. Medio 2023 evalueren we de regeling en zullen de geleerde lessen breed worden gedeeld. In het najaar 2023 vindt besluitvorming plaats over de afbouw of doorontwikkeling.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Uitvoeren Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS)

.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van voldoende woningen, die aansluiten op de vraag

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- Toename woningvoorraad: in de periode 2022 t/m 2030 worden – in lijn met de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA) -119.500 woningen (ca. 13.250 per jaar) aan de voorraad toegevoegd, waarvan:
  - 36.000 sociale huurwoningen (ca. 4.000 per jaar)
  - 43.750 middeldure huur- (< € 1.000,-) en betaalbare koopwoningen, onder de NHG-grens van ≤ € 355.000 (ca. 4.850 per jaar).
- Zorgvuldige inpassing van nieuwe woonruimte: gemiddeld genomen wordt ca. 70% van de jaarlijkse woningbouw (toevoeging aan de woningvoorraad) op binnenstedelijke locaties gerealiseerd.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2022 zijn 13.850 woningen aan de Brabantse voorraad toegevoegd, het hoogste niveau in 25 jaar. Dit jaar laten de groeicijfers een minder rooskleurig beeld zien. De inschatting voor 2023 komt uit op een (netto) groei van de voorraad met ca. 11.000 woningen. De oorzaken zijn divers, waaronder bouw- en energieprijzen, renteontwikkelingen, de stikstofproblematiek, etc.. Ondanks het minder rooskleurige beeld blijven we ons inspannen om de benodigde woningbouwaantallen te halen. Dit doen we bijvoorbeeld door programmeringsafspraken te maken over (betaalbare) woningbouw en het stimuleren van extra flexwoningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren van regionale afspraken over woningbouwaantallen, betaalbaarheid en doelgroepen

In elk van de (sub) regionale woningmarktgebieden – en in lijn met de vanuit de NWBA op te stellen regionale woondeals - maken we kwantitatieve, kwalitatieve én ruimtelijke afspraken over de woningbouwplanning en –programmering. We stellen samen met de regio's een uitvoeringsgerichte 'woonagenda' op met speciale aandacht voor versnelling van de woningbouw, betaalbaarheid, nieuwe woonvormen, flexwoningen en ouderenhuisvesting.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Stimuleren van nieuwe woonvormen

Vanuit het 'Actieprogramma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw' bevorderen we dat meer van dergelijke woonvormen worden gerealiseerd. Hierbij gaat het vooral om stimuleren van planontwikkelingen voor nieuwe woonvormen, de beschikbaarheid van locaties, het (mede)financieren van initiatieven en het bevorderen van nieuwe woonvormen en zelfbouw als volwaardige bouwstroom in de regionale en gemeentelijke woningbouwplanning en -programmering. Binnen het brede palet aan nieuwe woonvormen ligt de nadruk vooral op (kleinschalige) initiatieven van particulieren en sociale ondernemers voor groepswonen en collectieve woningbouw, zoals geclusterde woonvormen voor ouderen (al dan niet met zorg) en collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Actualiseren informatie over bevolking, bouwen en wonen

We actualiseren de 'Monitor Bevolking en Wonen' en het 'Kwartaalbeeld Woningmarkt Noord-Brabant' (4x per jaar) en rapporteren over de omvang en samenstelling van het (gemeentelijke) planaanbod voor woningbouw. Informatie over actuele ontwikkelingen van de Brabantse bevolking, de woningbouw en het planaanbod worden breed gedeeld en gepubliceerd op onze provinciale website.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van vitaliteit en toekomstbestendigheid van werklocaties

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- **Ontwikkeling van werklocaties**

Per regio/Regionaal Ruimtelijk Overleg (RRO) komen we tot een afsprakenkader om de vraag naar en aanbod van werklocaties/bedrijventerreinen in evenwicht te brengen en te houden. Vraaggericht ontwikkelen maakt daarvan deel uit.

- **Verduurzamen van werklocaties**

13 bedrijventerreinen, waar maatregelen worden genomen betreffende de energietransitie, circulariteit en klimaatadaptatie (grote "oogst")

- **Versterken campussen**

Positie van campus in ecosystemen te versterken en daarmee toename van bedrijvigheid en aantal werknemers:

- Aantal bedrijven: 2023 > 2022
- Aantal werknemers: 2023 > 2022

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteunen van verduurzaming op 13 'Grote Oogst' locaties

We zetten in op de vergroening en verduurzaming van werklocaties via 13 'Grote Oogst'-terreinen. De terreinen kennen een grote diversiteit aan scope van schaalniveaus, thema's en activiteiten. Er wordt per terrein een plan van aanpak/overeenkomst getekend. Een deel hiervan heeft reeds in 2022 plaatsgevonden, overige overeenkomsten verwachten we in 2023 af te realiseren. Op basis daarvan gaan we vervolgens aan de slag met de realisatie van de plannen van aanpak in de vorm van concrete projecten.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn voor 12 'Grote Oogst' locaties Plannen van Aanpak opgesteld. De verduurzaming van industrieterrein Moerdijk krijgt via andere trajecten vorm en inhoud. Voor Moerdijk zal geen gebruik gemaakt worden van de Bijdrageregeling verduurzamen bedrijventerreinen Grote Oogst Noord-Brabant.

Faciliteren van campussen

Ook zetten wij in op de verdere ontwikkeling van de campussen conform de Uitvoeringsagenda Versterking campussen, stedelijke innovatiedistricten, fieldlabs en hybride leeromgevingen 2021-2023.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Voor 2020 is het belangrijk om naast de doorontwikkeling van de campussen een keuze te maken voor 8 “grote oogst”-terreinen; dit zijn bedrijventerreinen met (grote) mogelijkheden voor verduurzaming. De versnelling van campus- en locatieontwikkelingen laat zich op voorhand moeilijk ramen.

Actualiseren van (regionale) afspraken inclusief (on)mogelijkheden XXL-logistiek

We maken regionale afspraken over de planning en programmering van werklocaties in de Regionaal Ruimtelijke Overleggen (RRO’s). Hiermee beogen we een kwalitatieve match tussen vraag en aanbod op werklocaties te realiseren en overaanbod van werklocaties te reduceren. Vraaggericht ontwikkelen is voor ons het uitgangspunt.

Specifieke aandacht hierbij het verder uitwerken en verankeren van selectief beleid ten aanzien van (XXL) logistiek (de zogenaamde ‘brownfields’). Het brownfieldsbeleid wordt opgenomen in het beleidskader leefomgeving. Begin 2023 wordt een voorstel aan uw Staten voorgelegd over de vaststelling van voorbeschermingsregels, het voorbereidingsbesluit en een wijziging van de Omgevingsverordening met instructieregels voor het omgevingsplan.

Verder continueren we de Retailadviescommissie voor de advisering over detailhandelsontwikkelingen, veelal in het bredere perspectief van transformatie. We geven ondersteuning bij detailhandels- en centrumontwikkelingen en bij het opstellen van centrumvisies. Onze inzet is om de kwalitatieve vraag van werklocaties in centrumgebieden te kunnen accommoderen.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In september 2022 hebben GS nieuwe prognoses voor de ruimtebehoefte van bedrijventerreinen vastgesteld. Regio’s/gemeenten zijn gevraagd om uiterlijk eind 2023 nieuwe regionale afspraken te maken, mede gebaseerd op deze nieuwe prognoses. De verwachting is dat niet eind 2023, maar medio 2024 in alle (sub)regio’s met gemeenten nieuwe regionale afspraken gemaakt zijn. Ter ondersteuning van het selectieve clusteringsbeleid grootschalige logistiek met regionale meerwaarde, zijn eind 2022 wel in alle regio’s afspraken gemaakt met gemeenten over beperking van de ontwikkeling van grootschalige logistiek op ongewenste locaties. Deze afspraken zijn de basis geweest voor het voorbereidingsbesluit dat PS op 3 maart 2023 hebben vastgesteld.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Veel van de prestaties worden geleverd in samenwerking met externe partners. Daarmee geeft dat ook onzekerheden ten aanzien van de (timing van) uitputting van budgetten. Voorbeelden hiervan zijn de uitnutting van de regelingen Flexpool stimulering woningbouw en de regeling Collectieve wooninitiatieven (beiden afhankelijk van aanvragen), de uitgaven voor Werklocaties en de invoering omgevingswet.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

2. Ruimte en wonen	Begroting t/m wijz. 3	Wijziging 4	Begroting t/m wijz. 4
Lasten	69.954	-37.499	32.455
Baten	30.834	-19.402	11.432
Saldo baten en lasten	39.120 N	18.097 V	21.023 N